

Diarienummer VR 2016/9

Justitiedepartementet

103 33 Stockholm

**Svar på remiss gällande SOU 2015:103 Ett utvidgat
straffrättsligt skydd för transpersoner m.m.
(Ju2015/09589/L5)**

Nationella sekretariatet för genusforskning (Göteborgs universitet) har adresserats som remissinstans på betänkandet av Utredningen om transpersoners straffrättsliga skydd m.m. och lämnar följande svar.

Sammanfattning

Nationella sekretariatet för genusforskning ställer sig i huvudsak bakom utredningens förslag på dess tre områden: 1) begreppen ras och rasmässig ska ersättas med uttrycket "föreställning om ras"; 2) termen "könsöverskridande identitet och uttryck" ska omformuleras till "könsidentitet eller könsuttryck"; samt 3) det straffrättsliga skyddet för transpersoner ska stärkas, när det gäller bland annat hets mot folkgrupp, olaga diskriminering och åtal för förolämpning.

Nationella sekretariatet för genus.se
genusforskning

Box 709, 405 30 Göteborg

info@genus.gu.se

+46(0)73-901 10 03

facebook.com/genusflodet

twitter.com/genus_se

instagram.com/genus.se

Utredningen gör i ett par sammanhang avsteg från sitt huvudförslag, och föreslår att ersätta begreppet ras med etnisk tillhörighet. För att inte inskränka bestämmelsernas tillämpningsområde kan det finnas anledning att tänka ett extra varv kring dessa avsteg.

Utmönstring av begreppen ras och rasmässig i svensk lag

Utredningen föreslår i sitt betänkande att termen ras tas bort ur svensk lagstiftning, för att ersättas med uttrycket "föreställning om ras" i bland annat brottsbalken, tryckfrihetsförordningen och utlänningslagen. När regeringen tillsatte utredningen, den 31 juli 2014, väckte det farhågor bland forskare och företrädare för civilsamhället om att en utmönstring av rasbegreppet skulle undergräva arbetet mot diskriminering grundad på föreställningar om ras. Även om ras är en social konstruktion så är det ett faktum att exempelvis afrosvenskar drabbas av rasdiskriminering - det vill säga diskriminering där språk, religion, nationalitet, kultur och etnicitet ibland är underordnat hudfärg och fenotypiska drag.¹

Utredaren Erica Hemtke har bedrivit ett gediget arbete där hon har tagit hänsyn till kunskapsläget inom forskningen, lyssnat på representanter för civilsamhället och följt debatten på området. Som följd av detta är utredningens förslag betydligt

¹ Se Beshir, Hübinette & Kawesa, *Afrofobi: En kunskapsöversikt över afrosvenskars situation i dagens Sverige*, Mångkulturellt centrum 2014.

Nationella sekretariatet för genus.se
genusforskning

Box 709, 405 30 Göteborg

info@genus.gu.se

+46(0)73-901 10 03

facebook.com/genusflodet

twitter.com/genus_se

instagram.com/genus.se

bättre än vad som kunde befaras, med hänsyn till följderna för arbetet mot rasdiskriminering. Nationella sekretariatet för genusforskning ställer sig bakom förslaget att termen ras ska ersättas med uttrycket "föreställningar om ras" i svensk lagstiftning.

Utredningen gör några avsteg från huvudförslaget. Termerna ras och nationalitet föreslås tas bort i lagen om internationellt samarbete rörande verkställighet av brottsmålsdom, liksom i lagen om internationellt samarbete rörande lagföring för brott, för att ersättas med begreppet etnisk tillhörighet. Utredningen föreslår också att termen ras tas bort i samtliga lagar med anknytning till dataskyddsdirektivet, för att istället etniskt ursprung, hudfärg eller liknande förhållande hänförligt till person ska anges som tillämpningsområde för vilka personuppgifter som inte får behandlas. Nationella sekretariatet för genusforskning föreslår regeringen att tänka ett extra varv kring dessa avsteg från huvudförslaget. Etnisk tillhörighet är inte vare sig synonymt med, eller bredare än, det som kan omfattas av föreställningar om ras. En formulering om etnisk tillhörighet kan därmed - tvärtom mot vad utredningen skriver - innebära en inskränkning av bestämmelsernas tillämpningsområde.

Termen "könsöverskridande identitet eller uttryck" bör ersättas

Nationella sekretariatet för genusforskning ställer sig bakom förslaget att termen "könsöverskridande identitet eller uttryck", en formulering som finns i diskrimineringslagen med flera lagar och förordningar från 2009 och framåt, för att ersättas med

Nationella sekretariatet för genus.se
genusforskning

Box 709, 405 30 Göteborg

facebook.com/genusflodet

info@genus.gu.se

twitter.com/genus_se

+46(0)73-901 10 03

instagram.com/genus.se

”könsidentitet eller könsuttryck”. Likaså ska diskrimineringslagens definition av diskrimineringsgrunden ändras.

Som utredningen påpekar har ordvalet ”könsöverskridande identitet och uttryck” mötts av kritik från såväl forskare som företrädare för civilsamhället, eftersom det utgår från en uppfattning om normen och definierar dem som inte följer den. Den nya formuleringen är bättre.

Nationella sekretariatet för genusforskning ställer sig på dessa grunder bakom utredningens förslag.

Ökat straffrättsligt skydd för transpersoner

Nationella sekretariatet för genusforskning ställer sig bakom förslagen för att stärka det straffrättsliga skyddet för transpersoner. Som utredningen nämner, med referens till en rad rapporter bland annat från Brottsförebyggande rådet och Folkhälsomyndigheten, är transpersoner som grupp särskilt utsatta för diskriminering, trakasserier, hot och våld. Det är högst motiverat att låta transpersoner omfattas av tryckfrihetsförordningens, yttrandefrihetsgrundlagens och brottsbalkens bestämmelser om hets mot folkgrupp samt brottsbalkens bestämmelse om olaga diskriminering och åtal för förolämpning, syftande till att ge utsatta grupper och personkretsar ett särskilt skydd.

Beslut i detta ärende har fattats av föreståndare Kerstin Alnebratt efter utredning och förslag från Jimmy Sand. För utredningen har underlag inhämtats

Nationella sekretariatet för genus.se
genusforskning

Box 709, 405 30 Göteborg

info@genus.gu.se

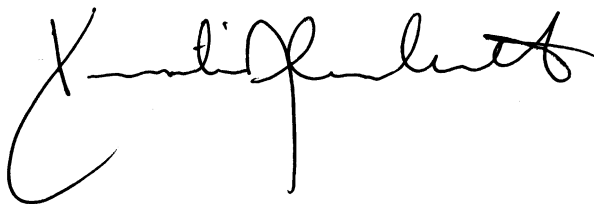
+46(0)73-901 10 03

facebook.com/genusflodet

twitter.com/genus_se

instagram.com/genus.se

från forskaren Tobias Hübinette, Karlstads universitet, när det gäller avsnittet om begreppen ras och rasmässig.

Kerstin Alnebratt
Föreståndare

Nationella sekretariatet för genusforskning arbetar för att öka genomslaget för forskning och kunskap om genus och jämställdhet inom akademien och i samhället som helhet. Sekretariatet är en nationell enhet placerad på Göteborgs universitet. Bland våra externa uppdragsgivare finns regeringen och Nordiska ministerrådet.

Nationella sekretariatet för genus.se
genusforskning

Box 709, 405 30 Göteborg

info@genus.gu.se

+46(0)73-901 10 03

facebook.com/genusflodet

twitter.com/genus_se

instagram.com/genus.se